

Οι Βιβλιοθήκες – Σταυροδρόμι Πολιτισμών: Παρουσίαση και συμπεράσματα

Η Οργανωτική Επιτροπή Ενίσχυσης Βιβλιοθηκών (ΟΕΕΒ), που εδρεύει στην Αθήνα, οργάνωσε, στο πλαίσιο της Διεθνούς Έκθεσης Βιβλίου, στις 17-18 Μαΐου 2007 στη HELEXPO Θεσσαλονίκης, το 4ο Διεθνές Συνέδριο με θέμα **“Οι Βιβλιοθήκες – Σταυροδρόμι Πολιτισμών: υπηρεσίες για διαφορετικές ομάδες”**. Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο διαπολιτισμικός διάλογος, η δια βίου μάθηση, η ενσωμάτωση και οι ίσες ευκαιρίες για όλους δεν αποτελούν απλά μοντέρνους όρους, αλλά πρακτικές πραγματοποιήσιμες, που θα πρέπει να προσφέρονται από κάθε βιβλιοθήκη. Με το σκεπτικό αυτό προχώρησε στην οργάνωση αυτού του συνεδρίου, επιδιώκοντας να εξεταστεί ο θεσμός της βιβλιοθήκης ως σταυροδρόμι πολιτισμών, με την ευρεία έννοια του όρου, δηλαδή ως χώρος προσφοράς υπηρεσιών σε άτομα ανεξάρτητα από την καταγωγή τους και τις ειδικές τους ανάγκες.

Τους συνέδρους καλωσόρισε, εκ μέρους της Οργανωτικής Επιτροπής Ενίσχυσης Βιβλιοθηκών, η κ. **Ute Petkakis**, Διευθύντρια της Βιβλιοθήκης του Ινστιτούτου Goethe στη Θεσσαλονίκη. Στη συνέχεια απηύθυναν χαιρετισμούς η κ. **Ευγενία Κεφαλληνάου**, Ειδική Γραμματέας του Τομέα Βιβλιοθηκών, Αρχείων, Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης και Εποπτικών Μέσων Διδασκαλίας του ΥΠΕΠΘ, εκπρόσωπος του Υπουργείου Μακεδονίας – Θράκης, ο κ. **Δημήτρης Νόλλας**, Πρόεδρος του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου και η κ. **Χριστίνα Κυριακοπούλου**, Πρόεδρος της Ένωσης Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων Πληροφόρησης.

Η κ. **Μαρία Κανελλοπούλου**, Υπεύθυνη Ενημερωτικών Δράσεων της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, στην ομιλία της με τίτλο *i2010 – Ψηφιακές βιβλιοθήκες – Η προσέγγιση της ΕΕ*, παρουσίασε την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ψηφιοποίηση του πολιτιστικού υλικού και την ψηφιακή διατήρησή του, με ιδιαίτερη έμφαση στα οφέλη για άτομα με ειδικές ανάγκες.

Ο κ. **Εμμανουήλ Μπασιάς**, Γενικός Γραμματέας του «Φάρου Τυφλών της Ελλάδος», στην ομιλία του με τίτλο *Τυφλοί: Νομοθεσία για δημόσιες βιβλιοθήκες και πνευματικά δικαιώματα και προβλήματα*, αναφέρθηκε στα προφανή προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα άτομα με προβλήματα όρασης σε σχέση με την πρόσβασή τους στην πληροφόρηση. Η ομιλία του επικεντρώθηκε σε τρία νομοθετικά κείμενα: α) Στο νέο κανονισμό βιβλιοθηκών του 2003, που προβλέπει τη συνεργασία των δημοσίων βιβλιοθηκών με τις βιβλιοθήκες τυφλών και την ψηφιοποίηση των κειμένων ώστε τα κείμενα αυτά να είναι αναγνώσιμα και από τυφλούς, β) στο νόμο 3149/2003 που προβλέπει τη δημιουργία βιβλιοθηκών τυφλών και τέλος, γ) στο νόμο περί πνευματικών δικαιωμάτων που ισχύει σήμερα, μετά την τροποποίησή του από το νόμο 3057/2002, ο οποίος προβλέπει την αναπαραγωγή των πνευματικών έργων προς όφελος των τυφλών ή κωφαλάλων, σύμφωνα με την οδηγία 29 της ΕΕ του 2001. Η εισήγησή του κατέληξε με μια κραυγή αγωνίας για τη δυνατότητα συνεργασίας των υπουργείων Πολιτισμού και Παιδείας, των βιβλιοθηκών καθώς και των εκδοτών με τον «Φάρο Τυφλών», ώστε να εξασφαλίζονται κείμενα για να αναπαράγονται και να χρησιμοποιούνται από τυφλούς με τη χρησιμοποίηση της τεχνικής DAISY, σάρωσης, ψηφιοποίησης κ.λπ.

Ο κ. **Marcus Weissen**, Σύμβουλος του Συμβουλίου Μουσείων, Βιβλιοθηκών και Αρχείων της Μεγάλης Βρετανίας, στην ομιλία του με τίτλο *Τρόποι πρόσβασης – Υπηρεσίες βιβλιοθηκών για άτομα με ειδικές ανάγκες: Πολιτικές και πρακτική στη Μεγάλη Βρετανία*, αναφέρθηκε στις υπηρεσίες που προσφέρουν οι βιβλιοθήκες σε άτομα με ειδικές ανάγκες. Σημαντικό ρόλο στην ανταπόκριση των βιβλιοθηκών έπαιξε ο νόμος του 1995

κατά των διακρίσεων για αναπήρους, που εγγυάται την πρόσβασή τους σε όλες τις υπηρεσίες των βιβλιοθηκών. Επίσης από το 2000 η κυβερνητική πολιτική της Μ. Βρετανίας, απαιτεί από τις βιβλιοθήκες, τα αρχεία και τα μουσεία να αναλάβουν ενεργό ρόλο στη μάχη κατά του κοινωνικού αποκλεισμού ατόμων με προβλήματα. Πρακτικές οδηγίες υπάρχουν στην ιστοσελίδα της Επιτροπής Μουσείων, Βιβλίων και Αρχείων (MLA). Τέλος αναφέρθηκε σε αποτελέσματα ερευνών της Επιτροπής Μουσείων, Βιβλίων και Αρχείων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια των ετών 2001–2005 και ανακοίνωσε την επικείμενη δημοσίευση διεθνούς έρευνας που χρηματοδοτήθηκε από την Επιτροπή Μουσείων, Βιβλίων και Αρχείων, τη Βρετανική Βιβλιοθήκη και το τμήμα τυφλών της IFLA.

Η κ. **Anne – Marie Schmidt**, Δημόσια βιβλιοθήκη του Aarhus (Ααρχους) της Δανίας, στην ομιλία της με τίτλο *Δημόσιες βιβλιοθήκες – Πύλες ενσωμάτωσης: Προγράμματα, πολιτικές και δράσεις στη Δανία* αναφέρθηκε στο ρόλο που μπορούν να παίξουν οι βιβλιοθήκες στην ενσωμάτωση των μεταναστών και προσφύγων στην κοινωνία. Το 2003 η κυβέρνηση της Δανίας ξεκίνησε την εκστρατεία «Βιβλιοθήκη – η διόδος στην Δανέζικη κοινωνία» και έδωσε το έναυσμα για πολλά τέτοια προγράμματα σε όλη τη Δανία. Η ομιλία της κυρίας Schmidt επικεντρώθηκε στις δραστηριότητες δημοσίων βιβλιοθηκών στην περιοχή Aarhus και συγκεκριμένα στο κοινοτικό κέντρο Gellerup, ένα “καφέ” μελέτη για παιδιά μεταναστών για την εκμάθηση της γλώσσας και γενικά για τη βοήθειά τους στην εκπαίδευση. Πρόσφατα τα υπουργεία Πολιτισμού και Μετανάστευσης συμφώνησαν να υποστηρίξουν το έργο των βιβλιοθηκών για την κοινωνική ενσωμάτωση. Οι δημόσιες βιβλιοθήκες μπορούν να κάνουν αίτηση για σχετική χρηματοδότηση από την Κεντρική Διεύθυνση Βιβλιοθηκών της Δανίας. Αντικειμενικός σκοπός είναι να λειτουργήσουν 100 τέτοια “καφέ”.

Ο κ. **Erhan Erkan**, Διεύθυνση Δημοσίων Βιβλιοθηκών του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού της Τουρκίας, παρουσίασε ομιλία με τίτλο: *Υπηρεσίες δημοσίων βιβλιοθηκών στην Τουρκία για άτομα με προβλήματα όρασης και άτομα με «αποκλεισμό στο σπίτι» λόγω σωματικών περιορισμών*. Συγκεκριμένα αναφέρθηκε στις υπηρεσίες προς τυφλούς με «ομιλούντα βιβλία», που προσφέρονται από 14 δημόσιες βιβλιοθήκες της Τουρκίας. Η δημόσια βιβλιοθήκη Beyazit, η οποία διαθέτει το πιο οργανωμένο τμήμα «ομιλούντων βιβλίων» για τυφλούς, παράγει, αντιγράφει και κυκλοφορεί μαγνητοφωνημένα βιβλία σε CD. Το πρόγραμμα «Μαγνητοφωνημένο βιβλίο» του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού εξασφαλίζει την πρόσβαση σε «ομιλούντα βιβλία» για τυφλούς μέσω του Διαδικτύου. Επίσης αναφέρθηκε στο πρόγραμμα «αποστολής βιβλίων στο σπίτι» που δημιουργήθηκε από κάποιες δημόσιες βιβλιοθήκες. Σύμφωνα με το πρόγραμμα αυτό άτομα όλων των ηλικιών, που δεν μπορούν να επισκέπτονται τις βιβλιοθήκες λόγω κάποιας αναπηρίας, μπορούν να ζητούν βιβλία από τις βιβλιοθήκες αυτές. Το υλικό αποστέλλεται στους αιτούντες δωρεάν από το Τουρκικό Ταχυδρομείο και με τον ίδιο τρόπο επιστρέφεται στις βιβλιοθήκες.

Ο κ. **Κώστας Ζωντανός**, Βιβλιοθηκονόμος, Υπεύθυνος Υπηρεσιών προς τους Χρήστες της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, στην ομιλία του με τίτλο *Υπηρεσίες προς άτομα με προβλήματα όρασης από τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας*, αναφέρθηκε στις δραστηριότητες της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Είναι η πρώτη ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη στην Ελλάδα που ανέλαβε πρωτοβουλίες για την άρση των εμποδίων προσβασιμότητας από άτομα με προβλήματα όρασης στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος ACCELERATE. Με βάση την παραπάνω εμπειρία, ο κ. Ζωντανός αναφέρθηκε στα είδη προβλημάτων όρασης που υπάρχουν και στη στατιστική κατανομή τους, στα μέτρα προσβασιμότητας για τον περιβάλλοντα χώρο, σε

εναλλακτικούς τρόπους πρόσβασης στις πηγές πληροφόρησης, στις διαθέσιμες εναλλακτικές τεχνολογίες υψηλού και χαμηλού επιπέδου και τέλος στην οργάνωση και διάθεση προσβάσιμων υπηρεσιών στις βιβλιοθήκες.

Η κ. **Tonja Todorova**, Διευθύντρια του Τμήματος Δημοσίων Σχέσεων του Πανεπιστημίου της Σόφιας, στην ομιλία της με τίτλο *Παρουσίαση του προγράμματος «Πρόσβαση στην Ηλεκτρονική Πληροφόρηση για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες: Ένα πρόγραμμα για τις βιβλιοθήκες στη Βουλγαρία»*, αναφέρθηκε στο πρόγραμμα που εφαρμόστηκε σε βιβλιοθήκες της Βουλγαρίας (Μάρτιος 2005 - Μάρτιος 2006). Στο πρόγραμμα έλαβαν μέρος 31 βιβλιοθήκες από 24 πόλεις της Βουλγαρίας. Σκοπός του ήταν η εγκατάσταση ενός μοντέλου για την παροχή πληροφόρησης σε άτομα με ειδικές ανάγκες. Για τη δημιουργία αυτού του μοντέλου ελήφθησαν υπ' όψιν η σχετική εμπειρία της Μ. Βρετανίας, οι δυνατότητες της σύγχρονης τεχνολογίας, οι παραδόσεις και η παρούσα κατάσταση των βιβλιοθηκών στη Βουλγαρία.

Η κ. **Florence Schreiber**, Διευθύντρια του Δικτύου Βιβλιοθηκών του Σαιν Ντενί, στη Γαλλία, στην ομιλία της με τίτλο *Η υποδοχή των «ξένων» πληθυσμών σε μια βιβλιοθήκη παρισινού προαστίου* αναφέρθηκε στη σύνθεση του πληθυσμού του προαστίου αυτού, που αποτελείται από 70 εθνικότητες. Διαφορετικοί πληθυσμοί με μεγάλα προβλήματα συνυπάρχουν στο προάστιο αυτό. Το ερώτημα που καλείται να απαντήσει η βιβλιοθήκη σχετικά με τους ξένους πληθυσμούς είναι για ποιους μιλάμε στην ουσία; Μέρος της γαλλικής κοινωνίας έχει σύγχυση ως προς τον όρο «μετανάστης» και τον χρησιμοποιεί όχι μόνο για να δηλώσει αυτόν που μόλις μπήκε στη χώρα, αλλά και τα παιδιά του και τα εγγόνια του ακόμα και αν αυτά έχουν γεννηθεί σε γαλλικό έδαφος και κατά συνέπεια είναι Γάλλοι 100%. Το ερώτημα που, ενδεχομένως, θα έπρεπε να τεθεί στους μετανάστες είναι τι περιμένουν από τις γαλλικές βιβλιοθήκες; Ένα χώρο για να μάθουν τη γλώσσα, να βρουν απασχόληση, να μοιραστούν ένα πολιτισμό...ή να νοιώσουν ακόμα πιο ξένοι; Ο μετανάστης ο οποίος σέρνει μαζί του αναμνήσεις, πίκρες, πόνους της άλλης πατρίδας, χρειάζεται ειδικό υλικό ή εξειδικευμένες υπηρεσίες; Τα παραπάνω ερωτήματα θα πρέπει να απασχολήσουν όλους μας, θα πρέπει να προσπαθήσουμε να δώσουμε κάποιες απαντήσεις, να μοιραστούμε σχετικές εμπειρίες για αυτά που ζούμε και για αυτά που θα ζήσουμε στο μέλλον.

Η κ. **Sandra Rios Balderrama**, Σύμβουλος Βιβλιοθηκών, πρώην στέλεχος της Ένωσης Αμερικανικών Βιβλιοθηκών, Υπεύθυνη Τμήματος Ετερότητας, στην ομιλία της με τίτλο *Σταυροδρόμια σημαίνουν επιλογές : Δημόσιες βιβλιοθήκες των ΗΠΑ και πολυπολιτισμικότητα*, αναφέρθηκε στον τρόπο με τον οποίο οι βιβλιοθήκες των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής προσεγγίζουν την πολιτισμική πολυμορφία. Παρουσίασε στρατηγικές εξυπηρέτησης πολυπολιτισμικών πληθυσμών, συμπεριλαμβανομένων και νέων μεταναστών. Παρουσίασε το σχεδιασμό και την οργάνωση επιτυχημένων προγραμμάτων με διάρκεια και αναφέρθηκε στο ρόλο των πολιτιστικών αξιών και της «πολιτιστικής δεξιότητας».

Ο κ. **Helmut Obst**, Διευθυντής της βιβλιοθήκης του Ιδρύματος Phennigparade, στο Μόναχο της Γερμανίας, στην ομιλία του με τίτλο *Κοινωνική συμμετοχικότητα: Παράδειγμα μιας βιβλιοθήκης σε κέντρο αποκατάστασης για άτομα με αναπηρίες*, αναφέρθηκε στη λειτουργία της βιβλιοθήκης του ιδρύματος Phennigparade, οι χρήστες της οποίας είναι κυρίως άτομα με σωματική αναπηρία, με αποτέλεσμα την ύπαρξη ιδιαιτεροτήτων στον τρόπο λειτουργίας της βιβλιοθήκης. Ανέλυσε τη μεθοδολογία της κοινωνικής εργασίας

στις βιβλιοθήκες και παρουσίασε, σε πρακτικό επίπεδο, τις ανάγκες που δημιουργούνται για την εξυπηρέτηση αυτών των ατόμων.

Η κ. **Caridad Montero**, από την Περιφερειακή Βιβλιοθήκη Murcia της Ισπανίας, στην ομιλία της με τίτλο *ADOBI - Υπηρεσίες βιβλιοθηκών για ηλικιωμένους* αναφέρθηκε στο πρόγραμμα ADOBI, σκοπός του οποίου είναι ο εμπλουτισμός της πολιτιστικής ζωής των ηλικιωμένων ατόμων μέσα από δραστηριότητες σχετικές με το βιβλίο και την ανάγνωση. Το πρόγραμμα αυτό προέκυψε από τη συνεργασία της Περιφερειακής Βιβλιοθήκης του Δήμου της Murcia, τον Πολιτιστικό Σύνδεσμο Εκπαιδευτικών της Murcia (ACDOMUR) και την Υπηρεσία Κοινωνικής Προβολής και Εθελοντισμού του Πανεπιστημίου της Murcia (PSUV). Σύμφωνα με το πρόγραμμα αυτό δημιουργούνται ομάδες ανάγνωσης με άτομα που έχουν δυνατότητα διαλόγου σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος και χρησιμοποιούν την ανάγνωση ως αφετηρία για συζήτηση. Τα βιβλία επιλέγονται από κοινού και παρέχονται από την Περιφερειακή Βιβλιοθήκη με ειδικό δανεισμό, σε πολλά αντίτυπα, ώστε να μπορούν να τα διαβάσουν όλα τα μέλη της ομάδας και μετά να τα σχολιάσουν όλοι μαζί. Με το πρόγραμμα αυτό διατηρείται σε εγρήγορση το μυαλό των ηλικιωμένων, ενθαρρύνονται οι κοινωνικές σχέσεις μεταξύ τους και διευρύνονται οι δυνατότητες επαφής και επικοινωνίας με τον περίγυρο.

Η κ. **Άννα Καλικούρδη**, Βιβλιοθηκονόμος, Athens Information Technology, στην ομιλία της με τίτλο *Κατευθυντήριες Οδηγίες Προσβάσιμων Υπηρεσιών Βιβλιοθηκών για Άτομα με Αναπηρίες (ΑμεΑ): διεθνής πραγματικότητα*, αναφέρθηκε στη διεθνή πραγματικότητα και στα υπάρχοντα διεθνή ερευνητικά προγράμματα. Παρουσίασε εμπειρίες χρηστών με αναπηρία και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η πληροφόρηση των ΑμεΑ αποτελεί υποχρέωση όλων των βιβλιοθηκών.

Στο πλαίσιο του συνεδρίου, πραγματοποιήθηκε στις 15 Μαΐου 2007 στην Αθήνα, στο Γαλλικό Ινστιτούτο, συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης με θέμα **«Υπηρεσίες Βιβλιοθηκών προς τους Μετανάστες»**. Στη συζήτηση συμμετείχαν οι κυρίες **Ελευθερία Μπερνιδάκη Άλντους**, Βουλευτής Επικρατείας της Νέας Δημοκρατίας και Πρόεδρος της Διακομματικής Επιτροπής της Βουλής για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που απασχολούν τα άτομα με αναπηρία, **Sandra Rios Balderrama**, Σύμβουλος Βιβλιοθηκών, πρώην στέλεχος της Ένωσης Αμερικανικών Βιβλιοθηκών, Υπεύθυνη Τμήματος Ετερότητας, **Anne - Marie Schmidt**, Δημόσια βιβλιοθήκη του Aarhus (Αarhus), **Florence Schreiber**, Διευθύντρια του Δικτύου Βιβλιοθηκών του Σαιν Ντενί, **Ελένη Τζινιέρη Τζανετάκου**, Διευθύντρια της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σπάρτης και **Ρένα Χωρέμη - Ψωμοπούλου**, Διευθύντρια Δημοτικής Βιβλιοθήκης Ν. Φιλαδέλφειας. Τη συζήτηση συντόνισε η δημοσιογράφος κυρία **Λώρη Κέζα**.

Οι παραπάνω εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Ιωάννα Τσούτσου - Δημοπούλου,
Βιβλιοθηκονόμος, MLS
Προϊσταμένη Τμήματος Καταλόγων
Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος
✉ Demopoulou@nlg.gr
Synergasia 02/2007